

Forel als toeristisch-recreatief product

Verkenning naar positieve effecten uitzet forel in Veerse Meer op regionale vrijetijdseconomie

Colofon

© Kenniscentrum Recreatie, juni 2011

Auteur: Tinco Lycklama à Nijeholt en Karin Hoenderkamp

In opdracht van: Sportvisserij Zuidwest Nederland, Emiel Derks

Met advies van: Sportvisserij Nederland, Niels Brevé

Foto voorkant: Jan Kamman (Sportvisserij Nederland)

Uitgever: Kenniscentrum Recreatie

Raamweg 19

2596 HL Den Haag

telefoon 070-312 49 70

fax 070-312 49 99

e-mail secretariaat@kenniscentrumrecreatie.nl

www.kenniscentrumrecreatie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Huidige situatie sportvisserij Veerse Meer	11
2.1 Dagjesmensen	11
2.2 Nederlandse vakantiegangers	13
2.3 Buitenlandse vakantiegangers	14
3 Prognose toename aantal vissers	15
3.1 Kwantitatieve prognose	15
3.2 Kwalitatieve prognose	17
4 Monetarisering effecten	19
4.1 Omzet	19
4.2 Werkgelegenheid	21
5 Conclusies en aanbevelingen	23
5.1 Conclusies	23
5.2 Aanbevelingen	23
Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording	25
Bijlage 2 Dagrecreatieve leefstijlen	26
Bijlage 3 Interviews	29

Samenvatting

Het Veerse Meer is een uniek water voor de sportvisserij. Tot enige jaren terug stond het Veerse Meer in de wijde omtrek bij sportvissers bekend als een belangrijk water om op forel te kunnen vissen. Sinds het Veerse Meer in open verbinding met de Oosterschelde staat (2004), is de forel bijna geheel uit het Veerse Meer verdwenen. Met het verdwijnen van de forel is ook de populariteit van het Veerse Meer onder sportvissers flink afgenomen. Om de sportvisserij weer te stimuleren heeft Sportvisserij Zuidwest Nederland het plan om opnieuw forel te gaan uitzetten.

Onderzoeksvraag

Sportvisserij Zuidwest Nederland wil graag inzicht in de effecten van het uitzetten van forel in het Veerse Meer op de regionale vrijetijdseconomie. Daarom is het Kenniscentrum Recreatie gevraagd een verkennend onderzoek te doen naar de te verwachten economische effecten.

Conclusies

De te verwachten economische effecten van het succesvol uitzetten van forel in het Veerse Meer zijn ten minste 897.000 euro omzetgroei en 14 FTE extra werkgelegenheid. Sportvisserij (op forel) kan hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan de regionale vrijetijdseconomie rondom het Veerse Meer.

De omzetgroei is bepaald op basis van de bestedingen van de dagjesmensen en vakantiegangers die extra naar het Veerse Meer komen wanneer er forel wordt uitgezet. De verwachting is dat er ruim 60.000 extra dagjesmensen naar het Veerse Meer zullen komen en dat er ruim 12.000 extra overnachtingen in de omgeving van het Veerse Meer zullen plaatsvinden.

In het onderzoek zijn aannames gehanteerd op basis van diverse onderzoeken en overleg met experts. De onderzoeksverantwoording is in de bijlage van dit rapport opgenomen.

Aanbevelingen

Om het uitzetten van forel in het Veerse Meer een succesvol project te laten worden, is er een aantal aanbevelingen geformuleerd, o.a.:

- Overweeg of een evenement om het forel-uitzetmoment in september kan worden georganiseerd. Een evenement kan veel mensen trekken en een gunstige invloed hebben op de regio. Bovendien kan er veel promotie voor worden gemaakt.
- Bekijk de mogelijkheden voor het aanbieden van arrangementen. Denk daarbij niet alleen aan combinaties met andere activiteiten (educatief, actief, cultureel), maar ook aan combinaties met andere visactiviteiten (dagje forelvissen op het Veerse Meer, dagje zeevissen op de Noordzee en dagje snoekbaarsvissen op het Volkerak).
- Bedenk dat vissen vaak een familie happening is, waarbij vader gaat vissen en moeder en kinderen iets anders gaan doen. Zorg daarom ook dat er voldoende toeristisch aanbod is voor de mensen die zelf niet vissen, zodat de regio optimaal profiteert van de aanwezigheid van de forelvisserij.

- Maak bij de promotie gebruik van de social media (twitter, facebook, hyves) en de leefstijlenbenadering. Door de leefstijlenbenadering wordt de promotie goed afgestemd op de potentiële nieuwe klanten.
- Maak gebruik van het feit dat mensen zich nu nog herinneren dat het Veerse meer een mooie en goede forelvislocatie was. Een doorstart maken is beter dan nog een paar jaar wachten en weer van nul moeten beginnen.

1 Inleiding

Het Veerse Meer is een uniek water voor de sportvisserij. Tot enige jaren terug stond het Veerse Meer in de wijde omtrek bij sportvissers bekend als een belangrijk water om op forel te kunnen vissen (zie kader).

In het najaar valt de sportvisserij op het Veerse Meer extra op. Het gebied is leeg, de toeristen zijn vertrokken, maar de vissers blijven het soms barre weer trotseren. Dan zijn er veel kansvolle plaatsen om te vissen. Het wier is afgestorven en de grote forellen waaraan het Veerse Meer zijn reputatie ontleent, jagen actief. De vangstkansen nemen toe en het zijn onder andere deze factoren die verklaren waarom het Veerse Meer nationaal en internationaal een grote faam heeft verworven. Enquêtes en tellingen wijzen uit dat 40% van de vissers uit België of Duitsland komt. Het Veerse Meer staat op de eerste plaats in Nederland wat betreft de belevingswaarde.

Bron: kansen en bedreigingen voor de visserij en recreatie op het Volkerak-Zoommeer, 2005

Sinds 2004 staat het Veerse Meer in open verbinding met de Oosterschelde en Noordzee en na het stopzetten van het uitzetten van forel (2008) is de forel bijna helemaal verdwenen. Met het verdwijnen van de forel is de populariteit van het Veerse Meer onder sportvissers flink afgenomen. Om de sportvisserij weer te stimuleren heeft Sportvisserij Zuidwest Nederland het plan om opnieuw forel te gaan uitzetten. De verwachting is dat de hernieuwde uitzet van forel de toestroom van binnen- en buitenlandse sportvistoristen aanzienlijk zal vergroten.

Onderzoeksvraag

Sportvisserij Zuidwest Nederland heeft, in nauwe samenspraak met Sportvisserij Nederland, Kenniscentrum Recreatie gevraagd het volgende vraagstuk te onderzoeken:

Wat zijn de te verwachten positieve effecten van het uitzetten van (bruine) forel in het Veerse Meer op de regionale vrijetijdseconomie?

Aanpak

Voor de uitvoering van dit onderzoek zijn vier verschillende bronnen geraadpleegd:

- Expert judgement (5 telefonische interviews)
- Buitenlands voorbeeld (Funen Denemarken)
- De oude situatie (voordat verbinding met Oosterschelde werd gerealiseerd)
- Landelijke consumentenonderzoeken (CVTO¹/CVO²)

De interviews zijn gehouden met Patrick Mercy (expert forelvisserij en lid van de Visstandbeheerscommissie Veerse Meer), Jan Hald Kjeldsen (Project Manager Seatrout Fyn Secretariat Denemarken), Arjen Brinkman (voorzitter RECRON Zeeland en recreatieondernemer aan het Veerse Meer), Joris Nieuwenhoff (aanbieder visreizen) en Kees Boog (Avicentra Hengelsport Oostvoorne). Deze vijf experts en ervaringsdeskundigen hebben nuttige informatie gegeven over de potentie van het forelvissen op het Veerse Meer, waarbij tegelijkertijd ook aanbevelingen of aandachtspunten werden meegegeven.

Het eiland Funen in Denemarken heeft vijftien jaar geleden met succes het 'zeeforelproject Funen' opgezet. De uitzet en promotie van zeeforel op het Deense eiland Funen trekt jaarlijks tienduizenden extra toeristen naar dit eiland. De gegevens over dit succesvolle project zijn gebruikt voor een kwalitatieve prognose van het aantal extra bezoekers dat het Veerse Meer kan trekken.

Om zicht te krijgen op de oude situatie in het Veerse Meer (toen er nog volop forel aanwezig was) is onder andere gebruik gemaakt van een in 2008 gehouden enquête onder sportvissers en recreatieondernemers. Overzichten van verleende vergunningen, tellingen en leden van hengelsportverenigingen bleken (nog) niet volledig genoeg om nu te gebruiken voor de kwantitatieve prognose. Een uitgebreider vervolgonderzoek naar deze bronnen zal extra bruikbare informatie opleveren.

De grootschalige landelijke consumentenonderzoeken CVTO en CVO geven een breed en diepgaand inzicht in de vrijetijds- en vakantiemarkt. In het CVTO onderzoek worden wekelijks bijna 400 mensen ondervraagd over hun vrijetijdsgedrag. Het CVO onderzoek wordt vier keer per jaar gehouden onder een panel van 6.500 Nederlanders. Beide onderzoeken zijn gebruikt voor de kwantitatieve prognose van het aantal (toekomstige) sportvissers op het Veerse Meer.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden geven we allereerst een schatting van het aantal extra bezoekers aan het Veerse Meer (zowel dagjesmensen als toeristen) dat de uitzet van

¹ CVTO: Continu VrijetijdsOnderzoek 2008, NBTC-NIPO Research

² CVO: Continu VakantieOnderzoek 2010, NBTC-NIPO Research

forel zal trekken. Vervolgens vertalen we deze extra bezoekers naar het effect op de regionale vrijetijdseconomie (omzet en werkgelegenheid).

Randvoorwaarden uitzetprogramma

Een belangrijke voorwaarde voor de forel als een toeristisch trekpleister voor sportvissers, is een succesvol uitzetprogramma. Het toekomstige uitzetprogramma werkt met een opgekweekte vorm van de Bruine forel (*Salmo trutta*), die weinig tot geen migratiegedrag vertoont. De exacte eisen die aan dit uitzetprogramma worden gesteld, vormen geen onderdeel van deze studie, enkele aanbevelingen hierover uit de interviews staan wel vermeld in hoofdstuk 5.

2 Huidige situatie sportvisserij Veerse Meer

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de huidige situatie van de sportvisserij op en rond het Veerse Meer. De vissers die naar het Veerse Meer komen om op forel te vissen, zijn onder te verdelen in drie groepen:

- Dagjesmensen (zowel Nederlanders als buitenlanders)
- Nederlandse vakantiegangers
- Buitenlandse vakantiegangers

2.1 Dagjesmensen

Nederlanders

Uit het meest recente Continue Vrijtijds Onderzoek (CVTO) uit 2008-2009 blijkt dat 8.5% van de Nederlanders wel eens vist. Dit komt neer op 1.3 miljoen Nederlandse vissers. Deze 1.3 miljoen vissers hebben in totaal 19 miljoen keer gevist (gemiddeld 14,6 keer per jaar). Bijna 2.5% van deze visactiviteiten vindt in Zeeland plaats (ca. 440 duizend keer).

Zeeland heeft een aantal 'grote wateren', waar op meerdere plekken gevist mag worden³, De Oosterschelde (15 vislocaties), Westerschelde (17 vislocaties) en het Grevelingenmeer (5 vislocaties) zijn de grootste viswateren, op de voet gevolgd door het Veerse Meer (op groot deel van de oeverstroken mag gevist worden). Daarnaast is er nog een aantal kleinere wateren waar gevist mag worden (3).

De visactiviteiten die in het CVTO worden genoemd zullen voor een deel op deze locaties worden uitgevoerd, voor een deel op zee en voor een deel op kleine watertjes dichtbij

³ Landelijke Lijst van Viswateren, behorende bij de VISpas

huis. Om toch een schatting van het aantal visactiviteiten op het Veerse Meer te maken, nemen we in eerste instantie aan dat op alle (officiële) viswateren in Zeeland even vaak gevist wordt. Met een totaal aantal visactiviteiten van 440.000 in heel Zeeland, betekent dit dat er 11.000 keer per jaar gevist wordt door Nederlandse dagjesmensen op het Veerse Meer.

Een andere belangrijke bron komt van Sportvisserij Zuidwest Nederland. Sportvisserij Zuidwest Nederland heeft in 2008 een enquête onder sportvissers gehouden om het sportvisserijgebruik van het Veerse Meer in kaart te brengen. De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn:

- 28% van de vispashouders binnen 40 km van het Veerse Meer (ca 12.000), vist wel eens in het Veerse Meer (= 3.400);
- Voor 55% van deze vissers is de forelvisserij de motivatie om naar het Veerse Meer te komen (dit is in de periode dat er nog voldoende forel in het Veerse Meer zat);
- In 2008 werd gemiddeld 7 keer per jaar in het Veerse Meer gevist; in 2003 was dit nog 28 (!) keer.
- 67% van de sportvissers in het Veerse Meer vist altijd vanaf de oever, 21% altijd vanuit de boot

Wanneer deze gegevens gebruikt worden, komt het aantal visactiviteiten door Nederlandse sportvissers op het Veerse Meer op bijna 24.000 (3.400 x 7).

De betrouwbaarheid van de enquêteresultaten is echter niet zo hoog; de kans is groot dat vooral gemotiveerde en actieve vissers de enquête hebben ingevuld waardoor zowel de participatie (28%) als de frequentie (7) te hoog zijn geschat. Ook Sportvisserij Zuidwest Nederland geeft aan deze schatting te hoog te vinden.

Twee andere bronnen geven ook een schatting van het aantal recreatieve c.q. zeesportvissers. Uit onderzoek van TNS-NIPO (2009) blijkt dat er ongeveer 1.7 miljoen recreatieve vissers in Nederland zijn. In de toekomstvisie 'sportvissen in de Zuidwestelijke Delta' ('Delta tij', juni 2011) wordt uitgegaan van 650.000 zeesportvissers waarvan er 300.000 in de Zuidwestelijke Delta vissen. Beide bronnen zijn minder grootschalig en gedetailleerd dan het CVTO-onderzoek en zijn daarom niet gebruikt voor de kwantitatieve prognose.

De schatting op basis van de CVTO-gegevens, 11.000 visactiviteiten, is een onderschatting, omdat het Veerse Meer zich positief onderscheidt van andere viswateren. De 24.000 visactiviteiten uit de enquête is daarentegen een overschatting. We kiezen er daarom voor om het gemiddelde van deze twee uitkomsten te gebruiken: 17.500

Buitenlanders

Er zijn geen grootschalige landelijke onderzoeken naar het aantal buitenlanders dat een dagje komt vissen. Enquêtes en tellingen in de jaren dat er nog forel aanwezig was, tonen aan dat ca. 40% van de vissers op het Veerse Meer uit België of Duitsland komt⁴. Momenteel is dat percentage een stuk lager. Een globale schatting maken we op basis van een aantal aannames (expert judgement):

⁴ Bron: Kansen en bedreigingen voor de visserij en recreatie op het Volkerak-Zoommeer, 2005

- Alleen Belgen komen naar Zeeland voor een dagje vissen (in verband met reisafstand is Duitsland te ver weg voor een dagje);
- Er zijn 50.000 Belgen met een VISpas waarmee ze in Nederland vissen (Sportvisserij Nederland);
- 20% van de Belgische sportvissers gebruikt de VISpas om een dagje in Nederland te vissen, ze doen dat gemiddeld 3 keer per jaar (de overige Belgische sportvissers gebruiken de VISpas tijdens hun (korte) vakantie in Nederland)
- In verband met reisafstand vissen deze Belgische sportvissers alleen in de drie zuidelijkste provincies;
- 1/3 van alle dagtochtjes in Nederland door de Belgische sportvissers wordt in Zeeland ondernomen⁵.
- Het Veerse Meer trekt 25% van alle Belgen die naar Zeeland komen om te vissen

Op basis van deze aannames is het aantal visactiviteiten door buitenlandse vissers in Zeeland gelijk aan $50.000 * 20\% * 3 \text{ keer} * 33\% = 10.000$.

Voor het Veerse Meer betekent dit ca. 2.500 visactiviteiten door buitenlandse daggasten per jaar.

Resultaat Nederlandse en buitenlandse dagjesmensen

Onderstaande tabel geeft het overzicht van bovenstaande analyses naar het aantal visactiviteiten door Nederlandse en buitenlandse dagjesmensen.

Type dagtoerist	Aantal keer vissen op het Veerse Meer per jaar
Nederlands	17.500
Buitenlands (België)	2.500

2.2 Nederlandse vakantiegangers

Uit het meeste recente Continue Vakantie Onderzoek 2010 (CVO) blijkt dat er tijdens vakanties in Nederland 315.000 keer gevist wordt. Met een totaal aantal binnenlandse vakanties van bijna 18 miljoen betekent dit dat er gemiddeld tijdens 1.8% van de vakanties wordt gevist. Uit CVO blijkt dit percentage voor de provincie Zeeland hoger te liggen: tijdens 2.6% van de vakanties in Zeeland wordt gevist. Met een totaal aantal van 1.4 miljoen vakanties in Zeeland, geeft dit een aantal van 36.000 vakanties waarbij gevist wordt.

⁵ Van de Nederlandse visdagtochten in de drie zuidelijkste provincies wordt 13% in Zeeland ondernomen. Voor buitenlandse dagjesmensen veronderstellen we dat de aantrekkingskracht van Zeeland groter is (33%).

Om het aantal visactiviteiten op het Veerse Meer te bepalen maken we gebruik van het verblijfsaanbod in Zeeland. Ongeveer 10% van alle verblijfsaccommodaties in Zeeland ligt dicht in de buurt van het Veerse Meer (bron: Kamer van Koophandel, december 2007). Als we de aanname doen dat vanuit elke accommodatie even vaak gevist wordt, betekent dit dat er tijdens 3.600 (10% x 36.000) vakanties aan het Veerse Meer gevist wordt.

Type Toerist	Aantal vakanties waarbij gevist wordt op het Veerse Meer
Nederlands	3.600

2.3 Buitenlandse vakantiegangers

Er zijn geen onderzoeken over het aantal visactiviteiten van buitenlandse toeristen. Om toch een schatting te maken van deze groep, doen we een aantal aannames:

- Tijdens vakanties door buitenlanders in Zeeland wordt even vaak gevist als tijdens vakanties door Nederlanders (2.6%).
- Vanuit elke accommodatie wordt even vaak gevist, wat wil zeggen dat 10% van de visactiviteiten in Zeeland op het Veerse Meer plaatsvindt.

In Zeeland vinden jaarlijks 2.1 miljoen vakantieovernachtingen plaats door buitenlanders. Met een gemiddelde verblijfsduur van 5.9 overnachting betekent dit 356 duizend vakanties, waarvan 10% (= 36.000) aan het Veerse Meer. Tijdens 2.6% van deze vakanties wordt gevist. Dit leidt tot een schatting van het aantal buitenlandse vakanties waarbij op het Veerse Meer gevist wordt van 936.

Type Toerist	Aantal vakanties waarbij gevist wordt op het Veerse Meer
Buitenlands	936

3 Prognose toename aantal vissers

In dit hoofdstuk geven we een prognose van de toename van het aantal sportvissers en visvakanties door het uitzetten van forel. We gebruiken hierbij diverse kwantitatieve bronnen. Daar waar aannames nodig zijn, staat dit aangegeven en uitgelegd.

3.1 Kwantitatieve prognose

Om de (positieve) effecten van het uitzetten van forel in beeld te krijgen, gaat het niet om het huidige aantal sportvissers op het Veerse Meer, maar om de verwachte toename.

Uit de enquête onder sportvissers (2008) blijkt dat het aantal keer dat er gevist wordt op het Veerse Meer is gedaald van 28 in 2003 (toen er nog volop forel was) naar 7 in 2008. Hoewel deze frequenties allebei aan de hoge kant zijn geschat, is het wel aannemelijk dat de verhouding tussen beide jaren klopt. Dit betekent dat er verwacht mag worden dat het aantal dagjesmensen met een factor 4 zal toenemen als er weer volop forel is.

Voor zowel de Nederlandse als de buitenlandse vakantiegangers zullen twee effecten optreden:

- *Effect 'extra vakantiegangers'*: er zullen extra vakantiegangers naar het Veerse Meer komen omdat er op forel kan worden gevist.
- *Effect 'toename participatie'*: Het percentage mensen dat vist tijdens de vakantie zal toenemen, omdat er op forel kan worden gevist.

Beide effecten zijn moeilijk te kwantificeren, daarom houden we een bandbreedte aan waarbij we een voorzichtige en optimistische inschatting maken van de groei⁶. Voor de bepaling van de bandbreedte van het 'effect extra vakantiegangers' is gebruik gemaakt van historische gegevens over het aantal vakanties in Zeeland, waarbij we vooral kijken naar de periode 2003 – 2004 toen er nog veel forel te vangen was. In 2003 lag het aantal vakanties landelijk gezien 2.5% hoger dan nu, terwijl in Zeeland in 2003 zelfs 9% meer vakanties dan nu werden gehouden. Wanneer er rekening wordt gehouden met de landelijke trend van afname van aantal vakanties (2.5%) dan is de daling specifiek voor Zeeland nog 6.5%. Deze afname wordt uiteraard niet geheel veroorzaakt door het wegvallen van het Veerse Meer als aantrekkelijke sportvislocatie. Het percentage laat echter wel zien wat de groeimogelijkheden zijn voor een gebied als het toeristisch-recreatief aanbod voldoet aan de wensen van de toerist. Omdat het niet realistisch is om te verwachten dat enkel door het uitzetten van forel het aantal vakanties weer op het oude niveau komt, gebruiken we niet de 6.5% als maximum, maar 3%. Op basis van de interviews verwachten we een minimale groei van 1%, waarmee de bandbreedte 1 – 3% wordt.

Naast het aantal vakantiegangers zal ook de participatie (aantal mensen dat vist tijdens een vakantie) toenemen als er op forel kan worden gevist. In 2003 was de participatie in Zeeland 0.5% hoger dan nu. Deze 'oude' participatie zou door het opnieuw uitzetten van

⁶ De schattingen zijn gebaseerd op expert judgement en de interviews

forel zeker weer gehaald moeten kunnen worden. We gebruiken daarom voor het 'effect toename participatie' een bandbreedte van 0.2 – 0.5%.

In onderstaande tabel staan de resultaten.

Type Toerist	Verwachte effect 'extra vakantiegangers' Bandbreedte: 1% – 3%	Verwachte effect 'toename participatie' Bandbreedte: 0.2% - 0.5%
	Prognose extra vakantiegangers	Prognose extra visactiviteiten tijdens vakantie
Nederlands	1.400 – 4.200	280 - 700
Buitenlands	360 – 1.080	168 - 420
Totaal	1.760 – 5.280	448 - 1.120

De tabel laat zien dat er op basis van de voorzichtige schatting bijna 1.800 extra vakantiegangers zullen komen terwijl de ruimere schatting een toename van ruim 5.200 vakantiegangers laat zien. Dit zijn mensen die bij uitzet van forel naar het Veerse Meer komen voor een vakantie, terwijl die anders niet waren gekomen. Uit de rechterkolom blijkt dat er tussen de 450 en 1.100 extra visactiviteiten door de huidige vakantiegangers gemaakt zullen worden. Deze groep mensen zullen we bij de vertaling naar omzet en werkgelegenheid meenemen als 'extra dagtripjes tijdens vakanties'.

In onderstaande tabel is het totaaloverzicht opgenomen van de verwachte groei van het aantal dagjesmensen en toeristen.

	Huidig aantal	Groeioprognose	Totaal (min – max)
Dagjesmensen	20.000	60.000	80.000
Extra dagtripjes tijdens vakanties	-	448 – 1.120	448 – 1.120
Vakantiegangers NL	3.600 vakanties, 26.000 overnachtingen	1.400 – 4.200 (vakanties) 10.000 – 30.000 (overnachtingen)	5.000 -7.800 36.000 - 56.000
Vakantiegangers buitenlands	936 vakanties, 5.500 overnachtingen	360 – 1.080 (vakanties) 2.100 – 6.400 (overnachtingen)	1.300 - 2.000 7.600 - 12.000

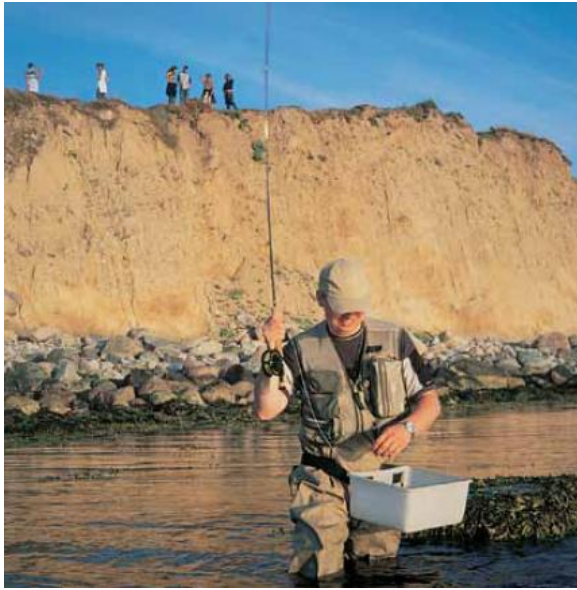
3.2 Kwalitatieve prognose

Zoals hiervoor beschreven is de verwachte groei van het aantal visactiviteiten op het Veerse Meer moeilijk te kwantificeren. Daarom zijn er vijf telefonische interviews gehouden met experts om o.a. te verifiëren of de gebruikte aannames kloppen (zie bijlage 3). Alle geïnterviewde personen geven aan dat ze geen kwantitatieve uitspraken kunnen doen over de gevolgen van het uitzetten van forel. Wel beamen ze dat er voorheen, toen er nog veel forel te vangen was, (veel) meer toeristen en dagjesmensen kwamen om te vissen. Deze mensen kwamen toen uit alle delen van Nederland en België om een dagje te vissen. De basisaanname dat er extra mensen op het Veerse Meer af zullen komen, is daarmee gerechtvaardigd.

Ook de aanbieder van visreizen geeft aan dat er Nederlandse maar ook Duitse markt is voor forelvissen op vakantie. Zeker in combinatie met andere vismogelijkheden in Zeeland zal dit mensen gaan trekken.

Een buitenlands voorbeeld dat aangeeft dat uitzet van forel als toeristisch-recreatief product kan fungeren, is het Deense eiland Funen. Omdat de situatie op dit eiland niet te vergelijken is met het Veerse Meer (vanwege omvang en ecologische situatie), hebben we de gegevens echter niet gebruikt voor onze prognose.

15 jaar geleden begon op Funen een uniek project (natuurherstel en tegelijkertijd uitzet van zeeforel) dat inmiddels jaarlijks tienduizenden extra toeristen naar dit eiland lokt.

Sinds 1990 werd door het de Fuunse provinciale overheid jaarlijks 350.000 euro in het zeeforelproject geïnvesteerd. Daarbij kwam nog geld uit andere bronnen. Alleen al de tien tot twintig duizend buitenlandse sportvissers (goed voor bijna 65.000 overnachtingen) op zeeforel spenderen, vergunningen niet meegerekend, in Funen jaarlijks 5 tot 7 miljoen euro. Een voordeel is verder dat het topseizoen voor de visserij op zeeforel (september tot mei) buiten het gebruikelijke toeristenseizoen valt. Dat levert 60 tot 70 arbeidsplaatsen op. De visserij op zeeforel is tegenwoordig zelfs de belangrijkste buitenactiviteit op Funen⁷.

Kader: Succesvol forel uitzetprogramma op Deens eiland Funen

⁷ Bron: *Visionair*, nr 3, februari 2007 en interview

4 Monetarisering effecten

In dit hoofdstuk vertalen we de verwachte groei in het aantal dagjesmensen en vakantiegangers die naar het Veerse Meer komen als er forel wordt uitgezet in omzet (paragraaf 4.1) en werkgelegenheid (paragraaf 4.2).

4.1 Omzet

Dagjesmensen

De gemiddelde besteding tijdens een dagtocht vissen is €4,74⁸. Dit bedrag bevat deelnamekosten, bestedingen in winkels, consumpties en overige kosten. De vaste kosten (zoals aanschaf en onderhoud materiaal, lidmaatschappen en vergunningen) vallen hier niet onder. Onderzoek van Imares⁹ laat zien dat deze vaste kosten op kunnen lopen tot 60% van de totale uitgaven. Deze vaste uitgaven zullen niet allemaal in de regio van het Veerse Meer terecht komen, maar de verwachting is dat zeker hengelsportzaken zullen profiteren van de extra bezoekers.

	Groeioprognose (aantal)	Omzetprognose o.b.v. bestedingen (komt geheel in de regio terecht)	Omzetprognose o.b.v. vaste kosten (komt voor een deel in de regio terecht)
Dagjesmensen	60.000	285.000 euro	427.500 euro
Extra dagtripjes tijdens vakanties	448 – 1.120	2.100 – 5.300 euro	3.150 – 7.950 euro

⁸ www.monitorvrijetijdentoeerisme.nl

⁹ Visionair nr18, december 2010

Nederlandse en buitenlandse vakantiegangers

De uitgaven van vakantiegangers zijn afhankelijk van het type accommodatie waarin overnacht wordt. Uit CVO blijkt dat Nederlandse vakanties voor 1/3 op campings plaatsvinden, voor 1/3 in hotels en ook voor 1/3 in bungalowparken. Buitenlanders overnachten vaker in een hotel (60%) en relatief weinig op bungalowparken (15%) en campings (25%). Voor de sportvissers is deze verdeling niet realistisch, omdat sportvissers over het algemeen geen hotelbezoekers zijn. We gebruiken daarom voor de buitenlandse vakantiegangers dezelfde verdeling als voor de Nederlandse toerist (1/3 voor de drie typen accommodaties).

De gemiddelde besteding per accommodatievorm is in onderstaande tabel opgenomen. De bestedingen bestaan uit logies, horeca, winkels en entree/deelname.

Accommodatievorm	Gemiddelde besteding per overnachting
Hotel	75 euro
Bungalowpark	54 euro
Camping	17 euro

Bron: CVO 2010

De gemiddelde besteding per overnachting in combinatie met het aantal extra overnachtingen, levert de totale omzet vanuit de vakantiegangers (zie onderstaande tabel).

Type toerist	Groeioprognose (aantal overnachtingen)	Omzetprognose (euro)
Nederlands	10.000 – 30.000	490.000 – 1.500.000
Buitenlands	2.100 – 6.400	102.000 – 311.000

4.2 Werkgelegenheid

De werkgelegenheid bepalen we aan de hand van de bestedingen. Met behulp van kentallen (afkomstig uit landelijke statistieken en onderzoeken) wordt de omzet vertaald in directe en indirecte werkgelegenheid. Directe werkgelegenheid is een direct gevolg van bestedingen door verblijfstoeristen of dagjesmensen (bijv. entree of logies). Indirecte werkgelegenheid ontstaat bij sectoren die goederen/diensten leveren aan bedrijven die in meer of mindere mate afhankelijk zijn van toeristisch bezoek in de regio (bijv. schoonmaakbedrijven, banken, hoveniers). Onderstaande tabel laat de verwachte toename aan werkgelegenheid zien.

	Prognose omzet (euro)	Prognose werkgelegenheid (FTE)
Dagjesmensen	285.000	3,71 FTE direct 1,72 FTE indirect
Extra dagtripjes tijdens vakanties	2.100 – 5.300 euro	Te lage omzet om extra FTE op te leveren
Vakanties door Nederlanders	490.000 – 1.500.000	5,30 – 16,23 FTE direct 2,08 – 6,35 FTE indirect
Vakanties door buitenlanders	120.000 – 360.000	1,30 – 3,91 FTE direct 0,51 – 1,52 FTE indirect
TOTAAL	897.000 – 2.150.000	10,31 – 23,85 FTE direct 4,31 – 9,59 FTE indirect

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De verwachte economische effecten van het succesvol uitzetten van forel in het Veerse Meer zijn tenminste 897.000,- euro omzetgroei en 14 FTE extra werkgelegenheid. Deze effecten kunnen in de meest gunstige omstandigheden zelfs oplopen tot ruim 2,1 miljoen euro omzetgroei en 33 FTE extra werkgelegenheid. Sportvisserij (op forel) kan hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan de regionale vrijetijdseconomie rondom het Veerse Meer.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van de uitgevoerde analyse en de interviews doen we de volgende aanbevelingen voor het project 'uitzetten van forel op het Veerse Meer':

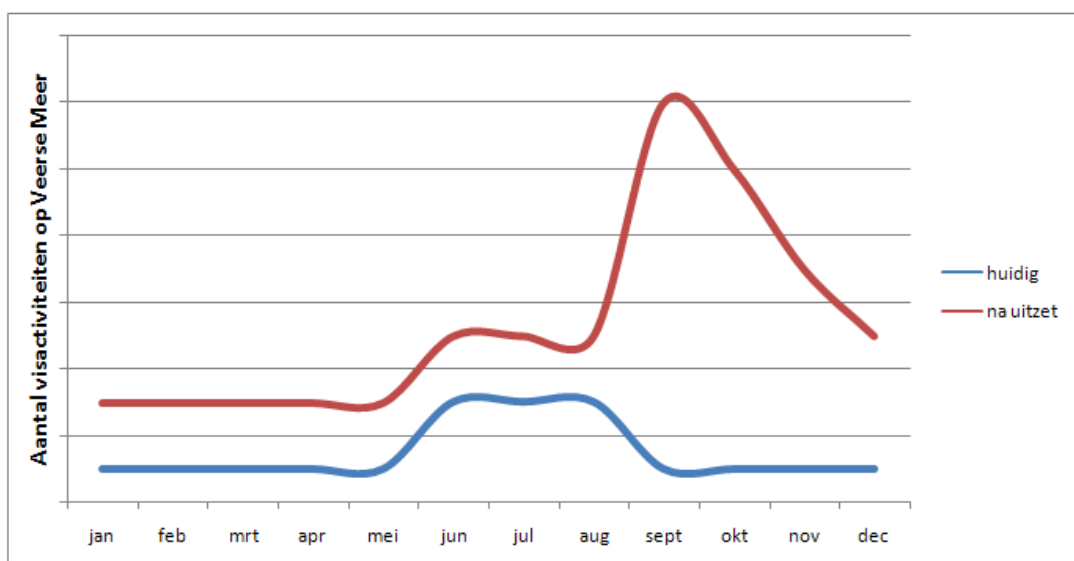
- Maak gebruik van het feit dat mensen zich nu nog herinneren dat het Veerse Meer een mooie en goede forelvislocatie was. Een doorstart maken is beter dan nog een paar jaar wachten en weer van nul moeten beginnen.
- Maak gebruik van de social media voor (gratis) promotie van het Veerse Meer als forelvislocatie. De opkomst van het gebruik van social media (twitter, facebook, hyves) zal er voor zorgen dat de mond-op-mond reclame razendsnel plaatsvindt. Wanneer een paar mooie forellen worden gevangen op het Veerse Meer, zullen berichten worden rondgestuurd en komen er vanzelf meer mensen op af. Dit biedt veel mogelijkheden voor de (gratis) promotie van het Veerse Meer als forellocatie. Inwoners of vispashouders uit de regio zullen waarschijnlijk als eerste op het Veerse Meer afkomen; zodra zij forellen vangen en dat de wereld insturen, komen daar mensen uit de rest van Nederland op af. De inwoners fungeren zo als ambassadeurs van het Veerse Meer.

- Richt je zowel op de inwoners uit de omgeving als op de toerist; de inwoners kunnen goed als ambassadeur van het Veerse Meer fungeren.
- Maak bij de promotie en het samenstellen van arrangementen gebruik van de leefstijlenbenadering (bijlage 2). Hierbij wordt niet alleen gekeken naar demografische aspecten als leeftijd en gezinsfase, maar ook naar wensen, motieven en interesses van mensen. Op deze manier kan het gedrag van consumenten beter verklaard worden en

kan het aanbod en de promotie goed op de potentiële klant worden afgestemd. Uit het belevingsonderzoek (zie bijlage 2) blijkt dat een dagje vissen vooral populair is onder de 'gele' dagjesmensen. De gele consumenten zijn echte levensgenieters, die graag samen met anderen recreëren en gemiddeld iets meer budget hebben dan gemiddeld. Bovendien zijn het vaak jonge gezinnen met kinderen. Onder vakantiegangers is vissen vooral populair bij de 'groene' groep. Deze groene groep gaat graag uit eten, wandelt veel en houdt van funshoppen. Ze gaan vaak alleen met partner op vakantie en geven per persoon het meeste uit tijdens een vakantie. Opvallend is dat de groene groep Zeeland al relatief vaak bezoekt, daar zit dus zeker een potentiële markt.

- Bekijk de mogelijkheden voor het aanbieden van arrangementen. Denk daarbij aan combinaties met andere activiteiten (educatief, actief, cultureel) maar ook aan combinatie met andere visactiviteiten. Zo zou een arrangement kunnen worden ontwikkeld met een dagje forelvissen op het Veerse Meer, een dagje zeevissen op de Noordzee en een dagje snoekbaarsvissen op het Volkerak.
- Bedenk dat vissen vaak een familie happening is, waarbij vader vaak gaat vissen en moeder en kinderen iets anders gaan doen. Zorg daarom dat er ook voldoende toeristisch aanbod is voor de mensen die niet zelf vissen, zodat de regio optimaal profiteert van de aanwezigheid van de forelvisserij.
- Overweeg of er een evenement om het forel-uitzetmoment in september kan worden georganiseerd. Een evenement kan veel mensen trekken en een gunstige invloed hebben op de regio. Bovendien kan er veel promotie voor worden gemaakt. De forel zal uitgezet worden in het najaar (september), waardoor er in die periode een piek te verwachten is in het aantal visactiviteiten op het Veerse Meer. De belangrijkste randvoorwaarde om daadwerkelijk vissers te trekken is dat er grote kans is om een forel te vangen. De vangstkans zal direct na de foreluitzet het grootst zijn, waardoor veel vissers naar het Veerse Meer zullen komen. Onderstaande grafiek laat het verwachte beeld zien: het gehele jaar door zullen er meer vissers naar het Veerse Meer komen in verband met de forel, maar in het najaar is een grote piek te verwachten. Voor de toeristische sector komt deze piek op een gunstig moment, namelijk vlak achter het hoogseizoen aan. Op deze manier wordt hun seizoen verlengd. Een evenement kan optimaal inspringen op dit piekmoment.

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

In hoofdstuk één zijn de gebruikte bronnen vermeld. Enkele andere bronnen zijn wel bekeken, maar waren tijdens dit onderzoek nog niet volledig genoeg om te kunnen gebruiken. Een vervolgonderzoek om deze cijfers compleet te krijgen, zal nuttige extra informatie voor de kwantitatieve prognose opleveren. Het gaat dan om de volgende bronnen:

- Overzicht van verleende (meeneem)vergunningen.. Deze zijn nog onvolledig, omdat de vergunningen door zowel VVV's als sportvisverenigingen worden uitgegeven en er een totaal overzicht ontbreekt. Tevens zijn de verschillende jaren (1999 – 2007) moeilijk vergelijkbaar omdat voor 2003 geen dagvergunningen werden afgegeven en daarna wel.
- Tellingen van vissers op het Veerse Meer. Er zijn gegevens bekend bij de regionale Visstandbeheerscommissie, maar deze konden binnen dit onderzoek niet tijdig worden aangeleverd.
- Verhoudingen buitenlandse – Nederlandse leden aangesloten bij hengelsportverenigingen. . Een korte inventarisatie onder hengelsportverenigingen leverde nu nog niet voldoende bruikbare informatie op.

Context van deze studie

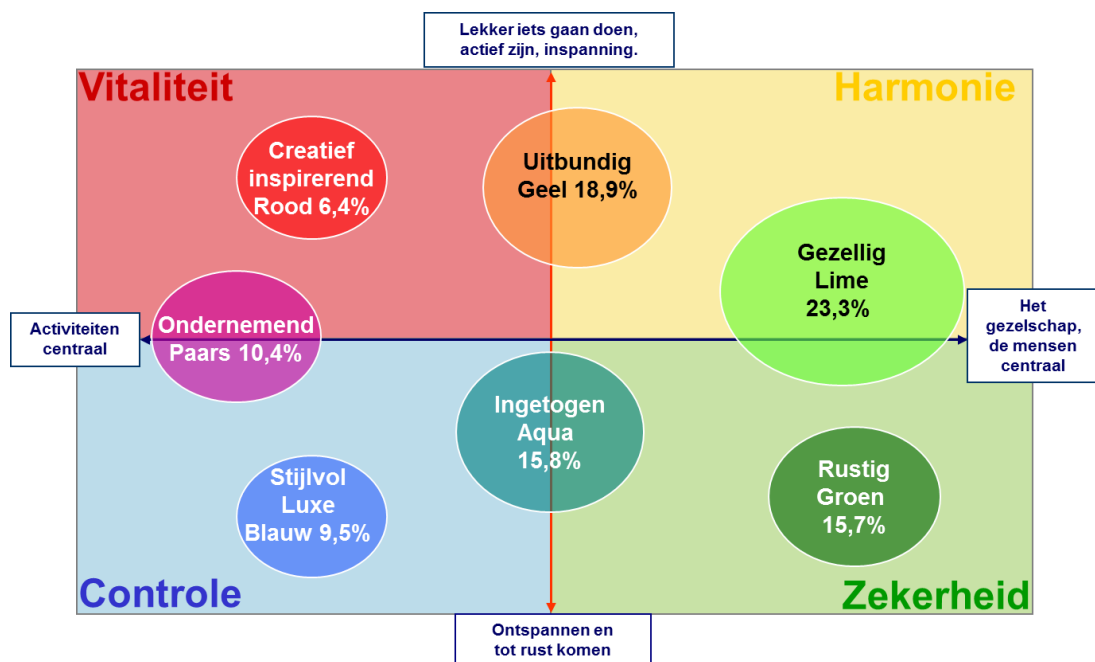
In deze studie is gebruik gemaakt van diverse bronnen vanuit zowel de toeristische invalshoek als vanuit de georganiseerde sportvisserij (zie inleiding). We geven hiermee een zo kwantitatief mogelijk beeld van de onderzoeksvraag. Voor deze kwantitatieve prognose hebben we de best beschikbare bronnen gebruikt en zo goed mogelijke aannames gedaan. We benadrukken hierbij wel dat de uitkomsten van dit onderzoek dan ook bedoeld zijn als indicatie van het te verwachten toeristische economische effect. Of de prognose ook daadwerkelijk uitkomt, is afhankelijk van meerdere factoren, waaronder het succes van het uitzetprogramma, maar ook meer ongrijpbare factoren als de economische trends.

De prognose zoals becijferd in dit onderzoek kent een bandbreedte. Er zijn meerdere factoren die bepalen welke impact de forel als toeristisch – recreatief product daadwerkelijk zal krijgen. Een factor die kan bijdragen aan een grotere impact is de wijze waarop de forel als toeristisch recreatief product in de markt wordt gezet. Een promotionele benadering vanuit de doelgroepsegmentatie (zie bijlage 2) geeft hiervoor een goede basis. Zo zal een 'gele consument' zich sneller aangesproken voelen tot een forelevenement zoals een Veerse forelvisdag, of gezamenlijke vistocht in een groep, terwijl de aqua consument weer meer geïnteresseerd is in informatieve activiteiten (bijv. leer alles over de forel in de vorm van een workshop). Natuurlijk biedt de forel ook culinaire mogelijkheden. Ook het aanbieden van arrangementen, zoals een weekendbezoek waarbij diverse vormen van vissen worden gecombineerd (zeevissen, forelvissen) kan bijdragen aan een sterkere (economische) verankering in de regio.

Bijlage 2 Dagrecreatieve leefstijlen

Zeven verschillende dagrecreatie belevingswerelden

Zowel in de vakantie als in de vrije tijd gaat de consument op zoek naar beleving. Een beleving die deel uitmaakt van zijn/haar leefstijl. Een goede beleving die aansluit bij de leefstijl van de gekozen doelgroep, beantwoordt in verschillende opzichten aan de wensen en eisen van de recreant. Natuurlijk zijn er ook basiswaarden die voor vrijwel iedereen gelden als het om vakantie- en vrije tijd beleving gaat: ontspanning, doen waar men zin in heeft en lekker bijkomen en opladen. Maar daarnaast zijn er vooral verschillen, denk bijvoorbeeld aan de manier waarop mensen willen ontspannen en wat ze dan juist wel of juist niet willen doen. Sommigen bezoeken graag drukke evenementen en concerten en anderen zoeken de rust en weidsheid van de natuur op. Door deze belevingen goed te bestuderen, met behulp van de BSR® onderzoeksmethode, zijn de zeven belangrijkste dagrecreatie belevingswerelden van de Nederlandse recreant bepaald. Elk van de belevingswerelden is gekoppeld aan een kleur, afgeleid uit de vier basiskleuren van het BSR® model (zijnde Rood, Blauw, Geel en Groen). Een korte beschrijving van de zeven dagrecreatie belevingswerelden vindt u hieronder.

De 7 dagrecreatieve segmenten zijn:

Uitbundig Geel

‘Samen actief bezig zijn, uitgaan en genieten’

Recreanten in de Gele belevingswereld zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Recreatie is voor deze groep genieten, uitgaan en lekker eten. Actief, sportief, gezellig en verrassend zijn de kernwoorden bij de vormen van recreatie die zij kiezen. Contact met anderen – familie, vrienden of kennissen – is belangrijk. Zij gaan ook regelmatig met een grotere groep dan alleen het eigen gezin op pad. Ze zijn energiek en enthousiast en letten er bij het uitkiezen van een activiteit op dat iedereen het ook naar de zin kan hebben. Recreatief winkelen behoort zeker ook tot hun favoriete bezigheden. En ze beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Gezellig Lime

‘Even lekker weg met elkaar’

Gezellig Lime recreanten zijn gewone, gezellige mensen die recreëren om zo even weg te zijn van de dagelijkse beslommingen. Recreëren is “even lekker weg met elkaar”. Daarbij staat samen zijn, gezelligheid en (sportieve) ontspanning centraal. De Lime recreant stelt daarbij niet van die bijzondere eisen. Een braderie of rommelmarkt is heel gezellig, je komt er altijd wel iemand tegen! Lekker vrij zijn, rust en doen waar je op dat moment zin in hebt, dat telt voor de recreanten uit de Lime belevingswereld. Daarbij wordt wel een beetje op de kosten gelet, je kunt tenslotte je geld maar één keer uitgeven.

Rustig Groen

‘Even rust nemen in eigen omgeving’

Recreanten uit de Groene belevingswereld zijn nuchter en recreëren is voor hen niets anders dan uitrusten, ontspannen en tijd hebben voor je hobby's. Even rust nemen in eigen omgeving en niets aan je hoofd hebben. In eigen omgeving is genoeg moois te zien en te ontdekken, je hoeft er niet ver voor te reizen. Lekker tijd hebben voor je hobby en omgaan met bekenden die dezelfde hobby hebben. Groene recreanten omschrijven zichzelf relatief vaker als gewoon, nuchter, bedachtzaam en kalm. Zij gaan graag hun eigen gang en vinden dat de maatschappij van vandaag toch wel erg hard aan het veranderen is. Hun gevoel is dat het “vroeger vaak beter was”. De dagrecreatieactiviteiten die zij kiezen, passen vaak goed bij deze beleving. Eén- en tweepersonshuishoudens in de oudere leeftijdsklassen zijn in deze groep relatief oververtegenwoordigd.

Ingetogen Aqua

‘Brede interesse, ruimdenkend en engagement’

Recreanten uit de Aqua belevingswereld zijn bedachtzaam en geïnteresseerd in cultuur en wat zij kunnen betekenen voor de maatschappij. Ze beschrijven zichzelf als bedachtzaam, rustig, geïnteresseerd in anderen en serieus. In deze groep vinden we relatief vaker empty nesters, die weer tijd hebben voor hun eigen interesses. Inspirerende maar ook vaak rustige activiteiten horen daar bij. Zij verdiepen zich graag in kunst en cultuur, willen nog volop meedoen met de maatschappij van vandaag en alle veranderingen die zij daarin zien. Deze recreanten houden ook wel van sportieve activiteiten. Wandelen, fietsen, nordic walking: dat houdt je fit!

Stijlvol en luxe Blauw

‘Luxe, stijlvol ontspannen, sport en ‘socialnetwork’

Recreanten uit de Blauwe belevingswereld zijn zelfverzekerd en vinden dat ze in hun vrije tijd wel wat luxe en stijlvol ontspannen verdienen. Ze zijn zakelijk en intelligent. Ze houden van stijl en klasse, zijn wat meer gericht op de exclusievere vormen van recreatie. Recreëren betekent voor hen zich even ontspannen en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Dit doen zij door actief te sporten maar ook door aandacht te besteden aan het ‘social network’. In hun vrije tijd zoeken zij graag “ons soort mensen”. Meer exclusieve vrijetijdsbestedingen als wellness en ook bijeenkomsten met VIP arrangementen, zijn populair bij deze belevingswereld.

Ondernemend Paars

‘Cultuur, historie, verrassing en inspiratie’

Recreanten uit de Paarse belevingswereld laten zich graag verrassen en inspireren, met name door cultuur. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg voor de ondernemend Paars ingestelde recreant. Zij zijn op zoek naar een bijzondere ervaring. Met name cultuur, maar ook activiteit en sportiviteit staan daarbij vaak centraal. Toch zien we na een drukke (werk)periode dat deze recreanten ook erg kunnen genieten van een sauna of wellness arrangement. Het zijn relatief veel jonge één- of tweepersoonshuishoudens.

Creatief en inspirerend Rood

‘Creatieve, uitdagende en inspirerende ervaringen’

Recreanten uit de Rode belevingswereld zijn in het algemeen erg creatief, op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Ze gaan graag buiten de gebaande paden. Karakterkenmerken als onafhankelijk, intelligent, zelfbewust, artistiek en ruimdenkend passen goed bij deze recreanten. Het onbekende is juist spannend en prikkelend. Recreatie betekent naast sportiviteit en ontspanning ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.

Bijlage 3 Interviews

Met onderstaande personen is een telefonisch interview gehouden en/of via de mail informatie uitgewisseld:

- Patrick Mercy, expert forelvisserij en lid van de Visstandbeheerscommissie Veerse Meer
- Jan Hald Kjeldsen, Project Manager Seatrout Fyn Secretariat, Odense, Denemarken
- Arjen Brinkman, voorzitter RECRON Zeeland en recreatieondernemer aan het Veerse Meer
- Kees Boog, Avicentra Hengelsport Oostvoorne
- Joris Nieuwenhoff, aanbieder visreizen, www.visreis.nl